

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Lehti ja kumppanit Oy

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

ON, avustava lakimies Amanda Lindström

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

toimisto@lehtijakumppanit.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Kyllä pääosin [4 §:n määritelmiin olisi hyvä lisätä, mitä tarkoitetaan valvonnan kohteeksi mainitulla ”yksityisoikeudellisessa muodossa tuotetulla” sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulla.]

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä [On hyvä, että toimintaedellytykset ja valvonta ovat samat riippumatta siitä, kuka on palvelun tuottaja ja missä muodossa palvelu tuotetaan, myös asiakkaiden yhdenvertaisuuden kannalta.]

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Kyllä [Vaikuttaa siltä, että suuria muutoksia vaatimuksiin ei tule ostopalvelutuotantoon liittyen, koska vastaavat vaatimukset on yleensä asetettu palveluiden kilpailuttamisen yhteydessä. Suurin muutos tapahtunee julkisella puolella.]

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Ei kaikilta osin [Hyvinvointialue ei jatkossa antaisi lupa-asioissa lausuntoaan. Velvoitteen poistuminen johtaisi tilanteeseen, jossa hyvinvointialue ei saa ennakkotietoa sen alueelle perustettavista palveluyksiköistä eikä pysty vaikuttamaan asiaan. Hyvinvointialue ei voisi lausuntoja antamalla vaikuttaa siihen, millaisia yksityisiä palveluita ja minne sen alueella toteutetaan. Nähdäksemme tulisi vähintään perusteluissa ottaa kantaa, miten hyvinvointialue varmistaa sote-järjestämislain (612/2021) 4 §:n mukaisen velvollisuutensa toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Sote-uudistuksen myötä yhteys kunnan maankäytön ja kaavoituksen sekä sote-palveluiden välillä on heikkenemässä, kun palveluiden järjestämistä ja maankäytön suunnittelu / kaavoitus ovat eriytyneet kahteen organisaatioon (kunnat – hyvinvointialueet). Valvontalakiesityksen myötä tähän tulisi kolmas toimija, eli valvontaviranomaisina toimivat aluehallintoviranomaiset. Tulisi arvioida, miten koordinoidaan jatkossa sitä, että esimerkiksi erityisryhmien asumispalvelut rakentuvat tarkoituksenmukaisena sisältöjen ja sijaintien kannalta.]

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttämättömyys palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Kyllä

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan oma- ja ulkovalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Kyllä [Sääntely on osin melko yksityiskohtaista liittyen osapuolten välisiin sopimusehtoihin ja osaltaan se määräämuotoistaa hankintasopimusten ehtoja.]

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Ei kaikilta osin [Valvontaviranomaisten keinot ovat lähtökohtaisesti riittävät. Sen sijaan ongelmaksi voi nousta valvonnan lisääntyvät resurssitarve. Tällä hetkellä viranomaisvalvontaa ja ostopalveluiden valvontaa toteutetaan kunnissa pääosin samalla organisaatiolla ja samojen valvojien toimesta. Tämä on järkevää, koska viranomaisvalvonnan ja sopimusvalvonnan alat näyttävät pääosin päällekkäisiltä. Sote-palveluissa tehtävä ostopalvelusopimus saa merkittävän osan sisällöstään palvelua koskevasta lainsäädännöstä, lupaehtoista ja vastaavista, jotka ovat myös viranomaisvalvonnan aluetta. Jatkossa viranomaisvalvonta ja sopimusvalvonta erkaantuvat eri organisaatioihin: hyvinvointialue valvoo järjestämistä vastaavallaan olevaa palvelutuotantoa, ts. omia yksiköitään ja omia ostopalveluntuottajia. Valvontaviranomaiset vastaavat alueellaan kaikesta viranomaisvalvonnasta. Yhteisen valvontajärjestelmän edut menetetään. Selvä on, että mikäli molemmat valvonnan osa-alueet halutaan jatkossakin hoitaa täysimääräisesti, valvontaan tarvittavien resurssien tarve lisääntyy. Lisäksi lakiesityksessä ja perusteluissa on kuvaamatta, miten ostopalveluiden valvonnan (hyvinvointialueet) ja viranomaisvalvonnan (valvontaviranomaiset) koordinaatio toteutuu. Lakiluonnoksesta ei käy ilmi, miten yhteys ja yhteisten tavoitteiden

asettaminen hyvinvointialueiden ja valvontaviranomaisten välillä toteutuisi. Erityisesti vaativien sosiaalipalveluiden, kuten vammaisten henkilöiden taikka mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluiden osalta haluamme tuoda esiin, että lupaehtojen joustavuus on asiakaslähtöisen palvelun kannalta ensiarvoista. Asiakkaan palvelutarpeen tulisi voida kasvaa ja vähentyä siten, että muutos ei johda pakkoon vaihtaa palveluntuottajaa tai yksikköä. Joustamattomat lupaehdot erityisesti henkilöstövaatimusten osalta johtavat siihen, että yksiköiden asiakaskunta yksipuolistuu ja asiakas voi palvelutarpeen muuttuessa joutua muuttamaan kodistaan.]

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Pidämme epäselvänä 2 §:ssä olevaa soveltamisalan rajausta vastikkeettomien palveluiden osalta. Jos tarkoituksena on säätää, että lakia ei sovelleta vapaaehtoistoiminnan muodossa taikka hankerahoituksella toteutettaviin, asiakkaalle vastikkeettomiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita korvaaviin palveluihin, tämä olisi hyvä todeta vähintään lain esitöissä. Luonnoksen perustelujen tarkoitus on tältä osin epäselvä. Sisällön puolesta arvioituna osa esimerkiksi järjestöjen, STEAn, EU:n tai vastaavien institutionaalisten rahoittajien rahoittamista palveluista asettuu sosiaali- tai terveystalouden alaan. Myös kuntien avustuksilla on saatettu rahoittaa palveluita. Lainkohdan perusteluissa on pohdittu palveluiden vastikkeettomuuden tai vastikkeellisuuden merkitystä ja voittoa tavoittelemattomuutta soveltamiseen. Jos palvelut ovat vastikkeettomia, ne eivät voi tuottaa voittoa, voiton kirjanpidollisessa merkityksessä.

Perusteluissa 2 §:n kohdalla on käytetty termiä ”satunnainen” on nähdäksemme harvinainen peruste vastikkeettomuuden arvioimiseksi, ja kuvaa parhaiten lähinnä pop up- tyyppistä toimintaa. Esimerkiksi edellä kuvatut hanketoiminnot ovat yhdestä kolmeen vuotta kestäviä, eivät satunnaisia.

Lindström Amanda
Lehti ja kumppanit Oy